

spoznal živo potrebo hitropisja. Dupont, Thevenot in Bertin so drug pred drugim delali za zboljšanje te pisave. Kmalu je bila tudi v šole vpeljana.

Nemčija je še le pozno prikoračila za Anglijo in Francijo in to še le ob koncu preteklega stoletja. Šem ter tje so sicer nekteri skušali stenografiti, al v širje kroge ni prišla ta veda. Prvi, ki se je je krepkeje lotil, je bil Bušendorf. On je potegnil seboj prof. Wolke-a v Peterburgu, ki pa je le v ruskem jeziku pisal. Leta 1796. je Mosengel z nemško stenografijo stopil na svetlo, za njim se je Horstig krepko poprijel; al on je gledal bolj na lepoto kakor na jasnost pisave, za njim pa je Leichtlen marljivo delal za napredek o stenografiji. Še le Gabelsberger, ki je že leta 1819. začel obdelovati stenografično polje, je 1834. leta na svetlo dal svojo sistemo, s katerim se je nova stenografija pričela, vendar ga je s svojo novo sistemo prekosil leta 1841. Vilelm Stolze; njegova pravila so: kratka, ročna in zanesljiva pisava, ki se lahko bere; al Gabelsberger ni hotel priznavati teh prednosti Stolzevih; leta 1843. je vendar stopil z „novimi zboljšavami“ na svetlo. Leta 1867. je pruska vlada ukazala, naj se skusijo stenografi po Gabelsbergerjevi in po Stolzevi pisavi v hitropisji, in zmagali so Stolzevci. Zato je Stolze 1852. l. dobil službo predstojnika stenografične pisarne v državnem zboru pruskem. Po Nemškem vlada zdaj Stolzetova stenografija.

Kdor pa nemški zna stenografiti, ne more potem kar naravnost stenograf biti za slovansko pisavo, ker je razloček med to in uno. Z veseljem smo opazovali prizadevanje, da se tudi sistema za slovansko stenografijo ustanovi, al še nimamo do danes navoda za to, ki nam je vsak dan potrebniji.

Ozir po svetu.

Koliko pijancev pobere smrt na leto in dan.

Štastika kaže jako žalostne številke o tem vprašanji. Na Angleškem za pijančevanjem umrje vsako leto okoli 50.000 ljudi, med temi 12.000 žensk, — na Nemškem 40.000, na Ruskem 10.000, v Belgiji 4000, na Francoskem 2000, na Španskem 12.000. Vse države v pijanosti pa prekosí Amerika. Po popisu dr. Evcresta je ondi v 5 letih pomrlo 300.000 pijancev, ktere je žganje pod zemljo spravil.

Samoumori na Dunaji leta 1871.

Lansko leto si je na Dunaji 193 ljudi življenje vzelo — predlanskem pa 97. Bilo je moških 158, žensk 35. Najstareji samoumoric je bil starec s 74 leti, najmlajši s 14 leti. Med temi se jih je vstrelilo 41, 63 obeslo, 31 v vodo skočilo, 33 zavdalo, 11 z oken skočilo, 9 vrat prerezalo, 3 so se zabodli. Umorjenih pa je bilo lani na Dunaji 8. — Iz vsega se vidi, kako čedalje bolj judovski Dunaj v „liberalni eri“ napreduje — na veselje Tagblattnikom ljubljanskim!

Za frak ne marajo več Nemci.

Od poslednje vojske s Francozom, čegar iznajdba je frak, se je on veliki gospôdi in mnogim drugim nemškim narodnjakom tako zameril, da ga nobeden ne nosi več pri onih svečanostih, v kterih so ga nosili dozdej; kaput je stopil na frakovo mesto. Mi Slovani smo v tem Nemcem naprej.

Koliko časnikov izhaja v Evropi.

S koncem lanskega leta je v Evropi na svetlo hodilo 2766 časnikov: na Francoskem 476, na Angleškem 195, v Avstriji 878, na Nemškem 878 (prav toliko kakor v Avstriji), v Rusiji 68, v Belgiji 62, v Italiji 54,

v Švajci 47, v Holandiji 30, na Švedskem 15, na Danskem 14, na Turškem 14, na Grškem 10, v Srbiji 10, v Rumuniji 8, v Španiji 7.

Šolska postava v Bonn-u.

Pruski gimnazijski dijaki (učenci) v Bonn-u ne smejo po 6. uri zvečer nikamor iz hiše, a v katoliške cerkve še s svojimi starši ne. To vse zabranjuje šolski zakon pruski. — Ko bi pri nas taka prepoved bila, oj, to bi kričali Tagblattniki! Pri kulturonosnih Nemcih je to v navadi, vsaj so nam naprej za sto let!

Dopisi.

Iz Brna 12. jan. * — Kakor Vam je znano, propali smo tukaj pri zadnjih volitvah in zdaj nas nasprotniki veselo tepó. Slava Vam Kranjcem, Vi ste zmagali; al da Vam življenje ne bode preveč mirno, tepete se, kakor beremo, med seboj. Dobri Bog Vas varuj notranjih zamot!

Iz Gorice 11. jan. — x+y. — Novo leto me je opomnilo, da sem lani včasih „Novicam“ kaj pisal; bom pa še letos, če mi dovolite.* Ali bo moje sporočanje redno ali neredno ali znabiti celó nerodno, tega sam ne vem; volja bo vsaki čas dobra. — Zdaj pa, kje in s čem hočem začeti? Z vremenom začnimo — po starem pravilu — morebiti, da si mi med tem misli uberejo. Ves december smo imeli, razen 2 oblačnih, samo lepe dneve; nebo je bilo jasno, kakor ribje oko; mraza ni bilo nikdar več ko — 6° R. (to pa je za nas že nekaj); bili so pa vmes tudi malo da ne jesenski dnevi. Še le zadnje pretekle praznike smo imeli dež; više izmed bližnjih gorá je predvčeranjem sneg pobelil; a vkljub temu je danes zopet tak lep dan, da bi se lahko marc ž njim ponašal. — Vidite, prav sem rekel, da se mi misli uberejo — imam jih že! Kaj je namreč naravniši, ko prestop od natornega vremena k političnemu? Lotimo se ga! Najpred pa je treba ogle dati opazovalna orodja, zrako-, gorko- in vetromere. To so — nikakor se ne čudite! — v prvi vrsti časniki. Kaj! Gorica pa časniki?! Da, poprejšnjih let je bil ta vsklik opravičen. Lahki so imeli svoje časnike v Trstu ali Vidmu, Slovenci smo gledali v Ljubljano. Al zdaj — hm! pogledjte nas, kako smo „štimani“! — zdaj imamo doma vse, česar nam ne manjka. Iz naših dveh tiskarnic izhaja sedem listov; ti so: „Il Goriziano“, „L' Isonzo“ in „Soča“ (politiški*); „Atti e memorie“ in „Gospodarski list“ (kmetijska); slednjič organ tukajšnjega svilorejskega poskusevališča v italijanskem in nemškem jeziku. Poslednjega dvojezičnega lista, kakor tudi „Atti“-ev, nisem že davno videl; moram tedaj verjeti, da — ker jih „strokovnjaki“ izdajajo — so vsi naši nepolitiški časopisi popolnoma v redu. Politiška italijanska časnika („Goriziano“ in „Isonzo“) izhajata po novem letu po dvakrat na teden; v starem letu je izhajal samo „Goriziano“ 2krat, „Isonzo“ le enkrat. Kakošna pa sta ta 2 lista? Da mi ju ne bo treba na dolgo in široko opisovati, mislite si Vašo „Danico“ in pa „Tagblatt“; se ve, da si morate enega nju preoblečenega predstaviti, ali „Danico“ v fraku ali pa „Tagblatt“ v surki. To sta laška dva zvona — pardon! „Isonzo-u“ se ne pristojá pridevek „zvon“; to je preveč klerikalno. On je tedaj glasilo, budilo ali — motovilo kvintesence goriškega liberalizma, ali bolje, vulgarnega novodobnega liberalizma v Gorici, sinček tržaškega „Cittadino-a“ in brat svojih podobnih mu bratov po

* Dobro došli! Milo smo Vas že pogrešali.

** Vvrstil sem jih alfabetično; naj se tedaj nihče ne spotika nad tem redom!

Vred.

Pis.

drugih mestih. Kako se kaj véde proti nam? Odkar je dokazal (!), da smo goriški Slovenci — gledé na to, da spada Goriško po zemljepisni legi k Italiji — le manjšina memo kompaktne večine, ki jo imajo goriški Lahi z brati svojimi unkraj Idrije (Judri), pušča nas v miru ter čaka, da se v kratkem — poitalijamo! Kdo bi mu hotel sladke te sanje motiti? — Prihodnjič o „Goriziano“-u kaj itd.

Gorica 14. jan. — Tukajšnja „Soča“ — ktera bode izhajala letos kot tednik, zapletena je v dvojno pravdo, zarad nekih neizpoljenih formalnosti — pravijo — ker ni zadosti kavcije založila in ker ni zapovedanega iztisa o pravem času dotični oblasti poslala, potem pa tudi zarad nekega dopisa iz Prage. Obravnava o prvem prestopku bode 22. t. m., o drugi stvari teče preiskava. Ravno, ko hočem pismo pošti izročiti, slišim, da tudi 2. številka „Soče“ je ustavljena. Upajmo, da preiskava ne najde krivde v zatoženih člankih.

Iz Celja. — 5. dne t. m. je tukaj bila konečna sodniška obravnava one drhali, ki je 19. junija predlanskega leta ob času volitve deželnih poslancev v Novi vesi pri slov. Bistrici narodna kandidata dr. Srnca in dr. Radaja in še druge silovito napadla. Preiskava se je vlekla čez poldrugo leto; konečna razprava je trajala 3 dni; obsojeni so bili vsi le zarad prestopka, a ne zarad hudodelstva, kakor je državni pravdnik tožil, in sicer: eden na 3 mesece, trije na 2 meseca, eden na 6 tednov, sedem na 3 tedne, trije na 14 dni. Obsojeni nemčurji so večidel delalci fabrikanta Sternberga pri slov. Bistrici. Pri vas v Ljubljani so nekdanj „Sokole“ drugač obsodili.

Iz Kostela 11. jan. (*Srčnost veljá.*) Ves ropot in klopot liberalnih listov v Beču in drugod kaže, na kako slabih nogah stoji avstrijski „liberalizem“. Liberalci so res ko neumna in poredna deca. S krikom in psovanjem poštenjakov mislijo in hočejo svet plašiti, in sebe propada rešiti. Neizrečeno bi nas Kostelce in Osivenčane bilo veselilo, ako naši gospodje poslanci ne bi šli v Beč, vendar jim zaupamo, ko, po federalistih Tirolcih, Dalmatincih in družih prisiljeni, so naposled vendar šli, da imajo tehtne razloge, zakaj da so šli, in da se kmalu sopet vrnejo iz lesene Schmerlingove kolibe, kjer se po sedanji večini državnega zbora ne bode dognala sprava med narodi. Mnogo sovražnikov imamo res, ki nas napadajo, lajajo, lažejo, zasramujejo, obrekujejo, žugajo z ostrimi postavami itd., vse to je potrebno, je naša čast in veselje. Nemec resnico trdi, ko pravi: „viel Feind' viel Ehr“, in Latinec tudi potrди to „per crucem ad lucem“. Naj le še hujskajo dunajski listi in ljubljanski Tagblatniki saj ta predpust; zakaj bi ne imeli liberalci svojega veselja pred pustom? Zato privoščimo liberalcem veseli predpust! Nam federalistom pa najbolj pristane modrost, potrpljenje, zmernost in srčnost, — čveterna poglavitna krepost, z eno besedo: junaštvo, srčnost veljá! — Naj tudi omenim, da v Kočevju in Kostelu je bil 6., 7. in 10. januarija, to je, sinoč, potres; zemlja se je močno tresla in zibala, nekaj malega snega je padlo, pa spet lepo vreme nastalo. Danes pa se je okrajni glavlar g. pl. Fladung pripeljal na Banjolo, da bi se osebno prepričal revščine Kostelske občine. Dobro je bil zavrit in oblečen, a vendar na pošto Banjolo prisedši je stokal in tožil in za uho se držal ter prosil, brž dobiti drug voz za njega, da se nazaj pelje v Kočevje; pripeljal se je namreč s poštnim vozom, kateri je potem drdral na Brod pri Kupi. Vse je strmelo, zakaj da okrajni glavlar tako naglo zapusti o lepem dnevu Kostelski kraj, ker zima sedaj po „Kraljevem“ je mila in prijetna. Gorkomer v senci kaže 2° topline po Reaumurji, toraj dobro ogrnjen človek ujka in vriska veselja v taki zimi. Al naš okrajni

gosp. oče bežijo pred tako milim lepim vremenom. Leta 1870. bi bili radi zapalili nezmotljivega poglavarja cerkvenega na grmadi, sedaj bi pa g. okrajni glavlar res rabil, da bi kdo okoli njega zakuril ali mu saj pisker žrjavice v naročje dal, da bi se ogrel, kakor si znajo v Ljubljani mamice branjovke pomagati. Žalibog! da je g. pl. Fladung-a o tako lepem zimskem dnevu ves pogum zapustil, in da se revež ni spomnil stare slovenske prislovice: „junaštvo, srčnost veljá!“

Iz Postojne 10. jan. (*Kiporez Vurnik in nov oltar.*) Dolžnost je, da domače umetnike slavljamo in dela njihova občinstvu naznanjamo, ker to služi domovini v ponos, od druge strani pa spodbuja domačine k veči pridnosti, da se tem bolje izurijo v umetnji svoji. Narod slovenski se lahko ponaša, da šteje obilno bistrih glav, ki ne zastajajo za družimi, bodi-si v stavbarstvu, v slikarstvu ali v družih znanostih. Dobili smo v našo postojnsko faro delo domačega uma in dlana; v podružnico v Velikem Otoku blizo slavnoznane jame postojnske postavili so namreč nov veliki oltar sv. Katarine. Delo je prevzel g. Janez Vurnik, kiporez in kamnosek v Radoljici. V čast njegovo in veselje naše rečemo očitno, da je nalogo svojo izvršil v resnici mojstersko. Naredil je oltar iz domačega rdečega marmorja, kterege je vlomil nekoliko blizo Radoljice, nekoliko na Jesenicah. — Ne le, da je kamen prav lep, tudi iz stavbarskega ozira moramo pritrditi, da je oltar, sestavljen v zlogu bizantinskem, tako umetno narejen, da tudi omikanemu očesu mora dopasti in slehernega strokovnjaka zadovoljiti. Ker je ta krasni oltar, dovršen z vso natančnostjo v vseh najmanjših delih, v naših krajih prvi iz roke g. Vurnika, zato se nadejamo, da mu bode kmalu naklonil družih naročil, pri katerih se bo naš domačin gotovo ravno tako mojstra skazal, kakor se je pri nas priporočevanja vredno obnesel.

Postojna. (*Čitalnica*) napravi 21. dne t. m. zvečer ob 6^{1/2} uri veselico s petjem, komičnim prizorom, tombolo, — potem s predstavljanjem glediščnih iger: „Bog vas sprimi“ in „Sam ne vé kaj hoče“. Naposled ples.

Radoljica 4. jan. (*Po volitvah.*) Zdaj ko so volitve že zdavnej pri kraji, in ž njimi tudi tridnevna doba deželnega zbora kranjskega že skoraj iz spomina, oziroma se nekoliko nazaj, da si ogledamo nekatere reči, ktere si moramo dobro zapomniti za prihodnji čas. Ne bom pa dolgočasil bralcev z novim popisovanjem volitnega agitovanja; to so prinesle vže „Novice“ ob svojem času, ampak opomniti hočem nekterih dogodkov po volitvah. — V kmetiških občinah, kjer še ni toliko smeti in privandranih lačenbergerjev, kateri volilce nadlegujejo, se vrši volitev Pintarjeva zmirom v redu in brez krika, pa tudi nima nikakoršnih nasledkov, vse je mirno in prijazno kakor je bilo pred volitvijo, kajti mala peščica tujcev in liberaluških županov nima nikakoršnega vpliva. „Tagblatta“ naš narod ne pozna drugače kakor iz slovenskih časnikov, toraj tudi nihče niti ploskal niti javkal ni zbog pisma „iz Dovjega“, kterege morebiti sam ondašnji župan v nemški prestavi niti videl še manj pa bral ni. Al drugače pa je to po mestih in trgih, kjer se volitveni valovi ne poležejo tako naglo; tukaj se zgodí marsikaj spomina vrednega. Ako pa ima kje volitev vpliv na prebivalstvo, sme se to prav posebno reči o Radoljici. Veseliti pa mora vsacega, ki ima srce za domovino, da tudi v Tržiči se je marsikaj na bolje obrnilo, kajti zmagal je tukaj narodnjak tako sijajno, kakor še nikdar popred ne. Želeti bi le bilo, da bi narodna zavest tako napredovala. Pri nas v Radoljici pa bo treba še mnogo dela. Nemčurjev tukajšnjih ni sram tudi prav neumna laž. Še na dan volitve, ko so v Tržiču tako sijajno „padli“, lagali so ti ljudje svoji nevedni in podkupljeni množici; da volitev našega po-

slanca se ima ovreči, da toraj zmaga je na njih strani. Da za take abotne čenčarije nihče nič ne dá, kdor le trohico zdravega uma ima, je samo po sebi naravno, al nevednežem bilo je to lahko zatrobiti. Zato so grofu H. Thurnu, padlemu v Tržiču, pa pozneje izvoljenemu od grajščakov, v petek po končanem deželnem zboru, ko so izvedeli, da pride domú, napravili slovesen sprejem. Naglo vse njegove volilce zberó ter jih peljejo v dolgi vrsti na kolodvor naproti. Ovčice liberaluških pastirjev so še zmirom mislile, da je grof njih izvoljenec. Ko prisopiha vlak na kolodvor, in ko izstopi gospod grof prvi iz kupeja ter se bliža izhodu, takrat se zadere načelnik tej deputaciji Hudovnik: „Unserem Kandidaten dem Herrn Grafen Thurn ein Hoch — und noch ein Hoch — und noch ein Hoch!“ — In ta klic je ponavljala vsa njegova skupščina: čevljarji in kleparji, drvarji in krčmarji, branjevci in uradniki — vse navskriž — mlado in staro, kakor da bi se bil pekel odprl. Ali je bil tak sprejem grofu po volji, ne vemo, vsaj volja njegovih volilcev je bila dobra, — da pa ga niso bolj delikatno mogli pozdraviti, ni bila njih krivda — kakor tudi ne to, da niso mogli slavnostnega govora držati, ker ga niso — znali. Prav posebno pa je bil prevzet od tako krasnega prigovora neki gospod, in da bi svojo navdušenost tudi drugim navdihnil, dal je sledeče modre besede iz sebe: „Es ist doch ein erhabener Anblick gewesen, wo die ganze Intelligenz ihre Simpathien dem Grafen Thurn entgegen trug, und man sah recht deutlich bei dieser Wahl, dass die Intelligenz nur auf unserer, die Dummheit aber auf der Seite der Nationalen ist.“ — Ni zameriti ubogi davkarski duši, da se on vsaj s tem tolaži o propadu; al drugim mora že prepustiti, da tudi oni sodijo „inteligencijo“ vsaj mnozih njegovih. Ali je morebiti to inteligencija, da se plazi kdo celi teden po krčmah, ondi rogovili in razsaja, in da se mu prigodi marsikaj, kar sramoti pred svetom? Ali je morebiti inteligencija to, ako kdo hodi k pridigam, da po špicelsko nadzoruje duhovščino, kaj na prižnici govori, in ako mu ni po volji kaka beseda, začne kašljati in se vjedati polnoglasno kar v cerkvi? In tak plevel se drzne narodne volilce z neumneži in nevedno „farško drhaljo“ pitati! — Naj po vsem tem povem še neko prav zanimivo dogodbico; mala stvarca je sicer, al jasen dokaz ščeti-naste prijaznosti nekterih uradnikov do narodnih ljudi. Žena nekega narodnega volilca pride k knjigovodju Kolmanu, da bi jej po naročilu okrajnega sodnika nek izpisek naredil. Ko mu razjasni vzrok prihoda, se zadere nad njo in s tem jo odpravi. Na to gre žena domú in ravno memo njenega doma gredočega g. Tavčarja zopet poprosi, naj bi jej on to malenkost izvršil. A tudi ta gospod jej zaničljivo odgovori: „Pojdite Slovenca prosit“. Vsa obupana se obrne do nekega narodnjaka, kateri jo pošlje k okrajnemu sodniku, poštenemu in nepristranskemu uradniku, kateri ženiči povoljno postreže. Mi prašamo sl. vlado: ali je po volji tako obnašanje njenih ljudi? (Kon. prih.)

Iz Radoljce. P. C. II. — V nedeljo 7. t. m. zvečer je zbog silnega dežja nastopila po radoljski planjavi tū in tam orjaška povodenj. V Lescah pri posestniku g. Legatu je potonilo blizo 40 ovac, ter v Klancu pod Lescami raztrgalo je cesto, da je bilo strah. Ravno tako je pri Radoljci po polji pridrvivša se voda raztrgala 200—250 sežnjev na dolgost in nekoliko čevljev na globoko cesto, in malo naprej tudi železnično črto na 100 do 120 čevljev dolgo, tako, da so viseli pragi in šine kot lestvica v zraku. Tudi most pod radoljskim mirodvorom je močno podkopala, in ako bi bilo le en dan še deževalo, ne vem, kaj da bi bilo ž njim. Danes v četrtek so Radoljčani dobljeno postajo zopet zgubili, — ali jo še enkrat dobé, to vedó bogovi.

Iz Ljubljane. (Iz seje deželnega odbora.) Deželni odbor je tržaškemu magistratu iz njegovih računov za kranjske nezakonske otroke iz 2. polovice 1868. leta in 1. polovice 1869. leta izbrisal čez 5000 gold., ki so po odborovih mislih preveč zaračunani. Ker se odbor brani ta znesek plačati, ga zdaj na Dunaji pri c. k. državni sodnji toži tržaški magistrat. Na tožbino pismo ima deželni odbor v govor dati državni sodnji do 10. svečana. Dr. Costa je bil naprošen, da pregleda tožbo in potem dalje nasvete stavi. — Ker je tukajšna deželna bolnišnica z bolniki zopet močno napolnjena, je deželni odbor po nasvetu dr. Bleiweisa ukazal, da imajo zdravniki pri sprejemu bolnih ostro na to gledati, da ne sprejemajo takih ljudi, vzlasi Ljubljančanov ne, v bolnišnico, kateri najbolj zarad tega va-njo silijo, da bi se čez zimo tam preživeli, in potem, da bolnike kolikor moč hitro iz bolnišnice izpuščajo, da se za prihajajoče prostor dela. Ponovil se je tudi zdravnikom opomin zarad varčnosti z jedili in pijačami. — Županiji na Raki je dovolil deželni odbor za leto 1872. pobiranje 18 odstotkov priklade na dir. davek za občinske potrebe, in mestni občini Kranjski 20 odstotkov priklade na vžitnino ravno v ta namen. — Predlogu deželne vlade, da se postavi plačilo za pripravo za 1 konja in 1 miljo za letošnje leto na 66 krajc., je deželni odbor pritrdil. — Ker se bode nova posilna delavnica v Mesendorfu na Štajarskem 3. svečana t. l. odprla, se bodo vsi delavničarji iz Štajarskega, katerih je zdaj okoli 80 v tukajšni delavnici, 5. in 9. dne prihodnjega meseca v imenovano novo delavnico oddali.

— (Šolske postave zarad ravnopravnosti slovenskega jezika), ki jih je nasvetoval zopet predzadnji deželni zbor, niso potrjene. Tako poka glas po časnikih. Mi sicer še nismo črno na belo brali te novice, pa ne dvomimo, da je resnična, kajti od sedanjega ministerstva ne pričakujemo nič drugega. Ker smo že tako dolgo čakali, bomo čakali še nekaj časa, — dočakali pa vendar bomo ravnopravnosti našemu jeziku.

— † (Odbor slovenskega učiteljskega društva) je v svoji zadnji seji sklenil, napraviti meseca septembra t. l. veliki zbor slovenskih učiteljev, za kterega se bo kmalu delovanje pričelo. Vabila za pristop k slov. učiteljskemu društvu se bodo v kratkem razpošiljala. Sprejemnice bodo se malo predrugačile in so ravno v delu. Dobil jo bo vsak nov ud, za stare pa veljajo dosedanje. Društvo se je naročilo na ti-le časnike: „Učit. tovarš“, „Slovanski pedagog“, „Novice“, „Zora“, „Vrtec“, „Besednik“, „Slov. Narod“, „Oesterr. Schulbote“, „Pädagogische Zeitschrift“, „Volksschule“, „Central-Organ für pädagog. Interessen“ in „Verordnungsblatt“. Hrvaške, srbske in česke šolske časopise dobiva vredništvo „Uč. tovarša“ v zameno, zatorej se na te društvo ni naročilo.

— (Katoliška družba) ima 23. dne t. m. zvečer ob 5. uri svoj občni zbor v čitalnični dvorani. Govora predsednikova, poročilo tajnikovo in blagajnikovo, nasveti posamesnih udov, volitev novega odbora, naposled za kratek čas loterija: so predmeti tega večera, v kterega vljudno vabi odbor.

— „Sokol“ je imel svoj redni občni zbor 7. t. m. Zborovanje je pričel starosta z nagovorom, o kterem je razjasnil namen društvenih rednih občnih zborov in pa dokazal, da se je društvo trudilo v preteklem letu doseči namero svojo. Na to se je vršila volitev, o kateri smo v zadnjem listu poročali. — Iz poročila tajnikovega omenimo sledeče: Sokol je napravil 3 izlete, 4 večerne veselice, od kterih ena bila je na korist pogorelcem Razdrškim; sodeloval je pri dobrodejni predstavi za pogorcelece na Vižmarjih; imel je 2 izvanredna občna zbora, vdeležil se je izročitve po g. Franke tu malane slike predsednika čitalničnega g. dr. Jan. Bleiweisa,

ktero so narodna društva za čitalnico oskrbela; bil je zastopan po svojem načelniku pri otvorjenji tržaške telovadnice; v telovadnici bilo je v 12 mesecih telovadcev skupaj 2105 v 90 četah v 442 urah, in sicer med njimi družabnikov 274, preparandov 128, učencev 858, dijakov 845. — Poročilo blagajnikovo je kazalo, da so tudi finančne zadeve društvene v dobrem stanu, in da se je inventar precej povečal. Zbor je pritrnil predlogu odborovemu, naj se napravi tudi letos pustni torek maškerada, kakor tudi predlogu zarad nevrstenja družbenikov v delalne in pomočne. — Konečno izreče zbor zahvalo starosti za marljivo in vspešno delovanje in po tega nasvetu tudi odbornikom in načelniku telovadstva g. Veseli-ju.

— (Petnajsta predstava dram. društva) v deželnem gledališču je v nedeljo 21. januarija. Igrala se bode dobroznana, pustnemu času primerna burka „Lumpaci Vagabund“. Zarad plesa v čitalnici in drugih pustnih vesellic bode že začetek ob 6. uri, kasa se bode odprla, kakor navadno, pol ure pred začetkom, tedaj ob pol 6. uri. Sedeži se dobivajo, kakor po navadi.

— Že zdaj obračamo pozornost narodnega občinstva na veliko maškerado, ktero v čitalnici napravi „Sokol“ pustni torek. Naznanile so se pri odboru že zdaj tako zanimive in pikantne grupe pa posamesne maske, da bode letošnja maškerada gotovo popolnoma zaslužila svoj stari renomè. Vabila se v kratkem razpošljejo.

— (Kako sučejo §. 19. državne temeljne postave!) „Inu glih taku se bo taistim peršonom zgodilu, katire so zuper gopuske oblasti“ — tako sem čital enkrat v neki slovenski knjigi iz prejšnjega stoletja, vendar se ne spominjam več, česa da se je ta reč prav za prav tikala. Ko pa bi človek količkaj prevdarjal to reč, rekel bi, da bo brž ko ne šlo za kakošno zarubljenje; vsaj dandanes se rado rubi, ako kdo nepogojno noče pokorščine skazovati oblastnijam. Priča temu pravilu je tudi sledeča dogodba: C. kr. okrajna sodnija v Mariboru, ktero mesto je dozdej še vedno okoli in okoli s Slovenci obdano, poslalo je slovanski banki „Slaviji“, od ktere je splošno znano, da vsled glasovitega §. 19. temeljnih državnih postav nikakoršnih nemških dopisov od c. kr. uradov ne sprejema, vendar neko pismo v nemškem jeziku. Ker ga pa omenjena banka po nobeni ceni ni hotela sprejeti, začelo je c. kr. poštno opravništvo v Ljubljani pomagati c. k. mariborski okrajni sodniji s tem, da je poslalo enega svojih matadorjev v pisarno, kateri je dosti surovo za c. k. sodnijo Mariborsko reklamo delal ter silil, naj se nemško pismo sprejme. Mož ni nič opravil. Banka pa se vrh tega še pritoži pri poštne oskrbništvu zavoljo tacega postopanja njihovih ljudi. Na to je oskrbništvu odgovorilo, da mu je to prav dobro znano, al temu popolnoma pritrni, ter da bode banko vsled §§. 40. in 41. poštnega pravilnega reda leta 1829 prisililo, sprejeti ono pismo. Na to „Slavija“ zopet odgovori, da državni osnovni zakonik daje garancijo za izpolnvanje ravnopravnosti, ter da omenjenega pisma ne sprejme, dokler se mu slovenska pisava ne pošlje. — Al človek obrača, Dežman pa obrne. Poslal je namreč mestni župan nekega sluga, kateri je imel nalog, pregovoriti zastop „banke“, da pismo sprejme. Al bodi-si, da sluga svoje naloge ni vedel izpolniti, bodi-si da te vrste ljudje pri nas še nimajo tako velikanske veljave, moral je brez vspeha odlaziti. Takoj drugi dan pa pride zopet z naslednjim zaukazom (v nemškem jeziku): „Magistratnemu uradnemu slugu Martinu Šterku tukaj. Vsled prošnje tukajšnjega c. k. poštne urada od 30. grudna 1871., št. 1456, dajemo Vam vsled §§. 40 in 41 poštnega pravilnega ireda zaukaz, da priloženo uradno pismo c. kr. okrajne sodnje v

Mariboru zastopu zavarovalnega društva (sic!) „Slavija“ tu proti podpisu povratnice in prejemke siloma vročite in dotični vožni znesek 10 kr. poberete. Ko bi zastop poravnanje vožnega zneska 10 kr. odrekal, tedaj zarubite zavoljo njihove lože iztirjatve takoj kakošen pripraven predmet, o katerem nam potem po prenešenji poročite. — Ljubljanski magistrat 2. prosenca 1872. Župan: Deschmann.“

Kaj je bilo zdajci storiti? Ko bi bil sluga tudi najmanjšo reč zarubil in potem kje to pripovedoval, utegnulo bi bilo nastati obrekovanje, češ, da „Slavijo“ vže rubijo! In tako je bilo zastopništvo prisiljeno, dopis sprejeti in 10 kr. plačati. — Ko se je pa vsiljeno pismo pregledalo, videlo se je še le, da se niti v najmanjšem ne tiče banke, ampak neke osebe, ktera pri njej še nikoli v službi ni bila in je še le enkrat mislila v njeno službo stopiti. Poslalo se je jej tedaj nazaj; zastopništvo „Slavije“ pa ima še sedaj priložnost premišljevat, kako se pri nas pod brambo §. 19. lepo in veselo živi! Ni tedaj nikakoršno čudo, da se ustavoverci tako silno potezajo za decembersko ustavo in za vse, „was d'rum und d'ran hängt“.

— (Poberki iz časnikov.) Namesti da „Slov. Nar.“ bi se bil opravičil, da ni laž to, kar je razglasil o dr. Costovih in Matičnih pripovedkah, sprehajal se je raji v 5. listu o dopisu Novičnem „iz jadranskega brega“. Izvirni njegov dopisnik pravi, da oni dopis „očividno kaže, da je v Ljubljani skovan“. Na svoje poštenje moremo „izvirnemu dopisniku“ zatrditi, da „Novice“ nimajo in — hvala našim rodoljubom — da tudi ne potrebujejo takih kovačnic (kakor jih morebiti „Sl. Nar.“ za se ima), ki bi v Ljubljani kovale dopise, pa bi jih potem po svetu prodajale pod lažnjivimi firmami. Če „izvir. dop.“ pravi, da „tudi mi ne bomo držali križem rok itd.“, ga vprašamo le: ali jih je dozdej držal? Le „Novice“ so dozdej večidel puščale pri miru mnogo obrekovanj in laži, ki so se čitale v „Slov. Nar.“, „Primorcu“ in „Soči“, ker od nekdej je „Novicam“ bilo pravilo, ogibati se prepira med domačimi (slovenskimi) časniki, ki je le na škodo domači stvari in na veselje vragov naših, in so razsodbo nesramnih napadov mirnega srca prepustile umnim bralcem samim. Al temu pravilu bode zoper njihovo voljo v prihodnje konec. — „Prvaki hočejo po vsej sili prvaki ostati, kar jim za kratek čas privoščimo“ — pravi dalje „izv. dopis“. Tej „premilostljivi“ koncesiji odgovorimo le to: Narodu našemu so tisti možje rodoljubi v prvi vrsti, do katerih on po njihovih delih in po svojem prepričanji zaupanje ima, ne pa do tistih — zapomnite si to dobro! ki se po lestvicah časnikarskih napenjajo do „prvaštva“. Narod naš sam dela „prvake“, a nihče drug. Ko bi časnikarji mogli stvariti prvakov, že davno bi „Tagblattovci“ bili voditelji narodu našemu; napenjal se je že dosti za to; marveč pa nasproti skušnja uči, da tiste, ki jih „Tagblatt“ hvali, nimajo celó nobenega zaupanja pri narodu našem in ga nikoli imeli ne bodo. Kdo pa ima zaupanje pri narodu našem, to so dosti „očividno“ pričale sopet poslednje volitve naše. — Kar „izv. dop.“ kramlja o tem, kdo je bil za vstop v državni zbor, kdo proti, in kdo po takem je pravo federalistično stališče trdil, kdo ne, takrat, ko se je misliti moralo, da poslanci vseh dežel federalističnemu principu zvesti ostanejo, to je tako nepremišljeno, da si „Slov. Nar.“ prav sam dementi daje, pozabivši, koliko je pledoval za to, naj Slovenci ne gredó v zbor, in na katerem stališču še dandanes dr. Zarnik stoji, o katerem se v drugem dopisu istega lista brez zabavljice piše, da „on ne gré na noben način na Dunaj“. — Med drugim pa „izv. dopisnik“ citira prislovico: „kdor ima maslén trebuh, naj po solncu ne hodi“. Kaj pa, ko bi mi tej prislovisci, ki vsa po „pariški komuni“ diši, na

stran postavili drugo prislovico, da „prazen trebuh vpije“, ter jej dodali še besede sv. Pavla: „kdor ne dela, naj tudi ne je ne“. Če bo treba, bomo drugi pot bolj na drobno namalali studenec teh prislovic; vsaj je životopis nekterih „journalistov“ do pičice svetu znan. — Konečno peticijonira „izv. dopis.“ še za to, „naj se opusti zagrizenost, ktera se je proti „Slov. Nar.“ zlasti v tem manifestirala, da je nenaroden uradnik baš zbog tega (!) službo dobil, ker je omenjeni list proti njemu pisal“. Kje nek na svetu si časnikarji domišljujejo, da njim na milo ali nemilo se službe oddajajo? Kako pa to, da „Slov. Nar.“, ki je še veliko več v svojih 5 tečajih pisal proti nekemu velikanu nemčurskemu, poslednji čas pa ni črhnil besedice o njem?! Ali se ne pravi baš to: samega sebe na led posaditi? Strast je res nesrečna stvar. — Klika nemčurska si je izbrala „Deutsche Zeitg.“, da jej cele koše laži pošilja o šolskih zadevah kranjskih in črni posamne osebe deželnega šolskega sveta. Že zadnjič smo omenili, da nikjer po deželi — in neki izvedenec je rekel, da še na Turškem ni — v nobeni občini take nečimurnosti za ljudsko šolstvo kakor v Ljubljani, kjer sila veliko otrok v nobeno šolo ne hodi; al vse to ne briga te klike; tebi nič meni nič pisari o „Zerfahrenheit des Schulwesens in Krain“. Al zdaj nam je sama „Deutsche Ztg.“ luč prižgala: zakaj to? Čujte okrajni šolski nadzorniki, čujte okrajni in krajni šolski sveti: na dr. Jarčevo mesto, ki se je nemčurjem hudo zameril, da je zadnji čas se potegnil za slovensko učni jezik v ljudskih šolah, bi po vsej sili radi posadili učitelja Pirkerja! Za božjo voljo! pustite tega možá na njegovem mestu; vsaj on sam in pa dr. Kljun vesta, s kakimi težavami je pred nekimi leti postal to, kar je danes. Če tudi je sicer mož konfesijsloserske šole, vendar neki vsak večer skrivé roženkranc moli, da je, kar je.

— (Preklic laži.) „Tagblatt“ je te dni mene dolžil, da sem jaz kriv hudega poškodovanja mnogo delavk v cigarni fabriki, češ, da sem na ulicah klical, da streha gorí in s tem delavke v grozoviti strah pripravil. Občinstvu nasproti moram razjasniti to hudobno laž. — Ko sem v hišo slišal krič, da je ogenj v fabriki, hitim pred vrata živinozdravnišnice ter gledam, kako se dim z iskrami iz dimnika valí. Ogenj v dimniku se mi ni zdel nevaren, zato stojim in čakam pred hišo, kaj bode iz tega. Še le ko se krič „Feuer“ množí in tudi unkraj Ljubljani ljudje vpijejo „Feuer“, sem šel doli in vratarju rekel, da je ogenj v fabriki. Al on me še poslušal ni, in je le delavke, ki so po stopnicah doli vrele, še z enim delavcem nazaj tišal in vrata zaprl. Ko so bila vrata zaprta, hitim tiho domú, vedši, v koliki nevarnosti je zavoljo fabrike že večkrat bila živinozdravnišnica. Delavke, kakor vsak drug človek, dobro vedó, da v fabriki je vse leseno; ali je tedaj v takem strahu pametno bilo vrata zapreti prestrašenim, naj zagovarja kdor hoče, jaz ne.

P. Skalè,
učenic živinozdravstva.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. V soboto se je zopet pričel državni zbor. V zbornico poslancev so prišli še nekteri Poljaki in Slovenci: grof Barbo, dr. Poklukar, Rudež in Jugovic. Začela se je danes razprava o tem, kaj naj zbornica poslancev odgovori na cesarjev govor v pismu, ki se navadno adresa imenuje in ktero je načrtal dr. Herbst. Ta načrt se giblje v tistih frazah, kakor jih vsak dan slišimo iz ust ustavovercev. Polno zaupanje do ministerstva, ki je meso iz mesá njihovega in duh iz duhá njihovega, — direktne volitve v

državni zbor, — kosček pogače Poljakom, če bodo vbogali, — brca državnopravni opoziciji in federalistom: to je jedro tega načrta.

Prvi je Poljak Čerkavski besedo poprijel in ostro govoril proti temu načrtu, rekši, da Galicija zahteva že davno jej obljubljeno samostojnost, — da Poljaki nikdar ne bodo pritrdili direktnim volitvam, — da ministerstvo Hohenwartovo je pošteno pot nastopilo za poravnavo avstrijskih homatij, — da so adresni napadi na druge Slovane hudobni, — da šolske postave so nepostavne in ne veljajo nič, in da cerkev pod jarm državni djati, žali večino Avstrijanov. — Se vé, da so „ustavoverci“ kričali hudo proti temu govoru.

Še bolj in deloma humoristično je Herbstov načrt mlatil Greuter, slavnoznani tirolski poslanec, tako-le:

Prestolni (cesarjev) govor izreka obžalovanje, da en del državljanov ne nastopi onih tal, na katerih je edino mogoče porazumeti se. Adresa Vaša pa molčí o tem. Toda zakaj molčí? Ko bi oni gospodje, ki so osnovali ta načrt, s krono vred obžalovali to, da oni poslanci, kateri vkljub vsemu mogočemu pritiskanju so vendar izvoljeni bili, ne pripoznavajo ustave, obžalovali bi potem tudi, da se v tem trenutku ne odpró vsa četrvera vrata v zbornico našo, in da eksclenca grof Clam-Martinic s svojim zgodovinskim plemstvom in Rieger s svojimi zvestimi tovarši ne stopijo v dvorano. In če, gospoda moja, v resnici obžalujete, da se to ne zgodi, potem pa tudi s tem obžalujete to, da danes pri glasovanji o Vaši adresi ministerstvo, kteremu ste ravnokar dali zaupnico, ne dobí nezaupnice. (Dobro, dobro! na desnici!); kajti to je vendar očitno — vsaj to si seštejete na prste — da, če bi bili danes tukaj vsi, ki imajo pravico tukaj biti, bi Vaša adresa bila pokopana. (Veselost! dobro! dobro! na desnici.)

Danes sem že mnogokrat slišal govoriti: „Mi smo ustavoverci!“ — Jaz pa rečem: To ni res! — Čehi, ti so ustavoverni. (Splošnja veselost.) Kajti, ako bi bili v državni zbor vstopili Čehi, že zdavno bili bi Vi z ustavo na cedilu. (Živa veselost na levici. Dobro! na desnici.)

Toda ne le to; še nekaj družega me tolaži. Vi ne živite le od milosti Čehov, ampak Vi živite tudi od milosti onih, ki sedé na tej (desni) strani. Kajti ako danes mi nismo dobre volje, in ako se nam danes stoži po domu, gotovo bode gospod vodja stenografov moral na stran položiti svoj svinčnik, ker po naši postavi ne bi več mogel v stenografiški zapisnik sprejeti ne enega ustavovernega govora. (Splošna veselost.)

Toraj le počasi, le počasi, gospoda moja! In ker smo, žalibog, dandanes prišli do tega, da se pravica več ne spozná in spoštuje za pravico, ako ob enem ne gré za silo, zato ravno v tem spoznajte, kam ste zašli s svojo silo. Moja gospôda, Vi tako daleč pridete, da Vas, ako hočete še dalje živeti, najdemo pri prav patriotičnem delu; to pa obstoji v tem, da boste morali z svojimi lastnimi rokami podirati obzidje, s kterim je ugrajena ustava, in to zato, da vsaj Poljaki s svojo utrjeno deželno pravico va-njo stopijo skozi narejeni predor. Ko se enkrat odprè ta vrzel, potem 11. §. postavite na stražo, in mi vsi o svojem času drug za drugimi gotovo pridemo za njimi, a državo uravnamo tako, kakor mora biti osnovana, da enkrat zadobí mir Avstrija. (Dobro! na desnici!)

Vlada v svojem programu izreka, da so se narodi naveličali državnopravnega prepira. Rad verjamem, da je dobro mislila s temi besedami. Toda Vi, gospôda moja, teh besedi ne morete govoriti, zato jih pa tudi niste izrekli v adresinem načrtu. Ko bi 1861. leta v tej zbornici ne bilo državnopravnega prepira z